Lokale ouderenraden op de kaart

Resultaten barometerbevraging lokale ouderenraden

2017

Eerste editie

Vlaamse Ouderenraad vzw
Broekstraat 49-53 — 1000 Brussel — 02 209 34 51 — info@vlaamse-ouderenraad.be — www.vlaamse-ouderenraad.be

Inhoud

Inleiding **3**

1. Het opzet van de barometer **3**

1.1 Eerste barometerbevraging 3
1.2 Samenstelling van de barometer 3

2. De resultaten **4**

2.1 Werking lokale ouderenraden 4
2.1.1 Tijdsbesteding lokale ouderenraden 4
2.1.2 Adviesverlening en beleidsbeïnvloeding 5
2.2 Ondersteuning lokale ouderenraden 10
2.2.1 Tevredenheid over de ondersteuning van de Vlaamse Ouderenraad 10
2.2.2 Zeer goede contacten met lokale ambtenaren/schepenen ouderenbeleid 12
2.2.3 Ondersteuning van de regionale ouderenoverlegplatformen 13
2.3 De toekomst 14
2.3.1 Meer aandacht voor sterker beleidswerk 14
2.3.2 Vormings- en ondersteuningsnoden 14

3. Reflectie over de ondersteuning van de lokale ouderenraden **17**

3.1 Adviesverlening versterken 17
3.2 Diversiteit thema's in de kijker zetten 17
3.3 Een goede samenwerking met de gemeentelijke ambtenaren/schepenen ouderenbeleid 18
3.4 Bekendmaking Vlaamse Ouderenraad · Lokaal 18

Inleiding

Veel ouderen zetten zich in voor een lokale ouderenraad. Hun ideeën en voorstellen bieden een meerwaarde voor het lokale beleid. Wat doet een lokale ouderenraad? Van welke ondersteuning maakt hij gebruik? En, wat zijn noden voor de toekomst?
Met de barometerbevraging beogen we om, door de ogen van de ouderenraden zelf, een antwoord te formuleren op deze vragen.

1. Het opzet van de barometer

1.1 Eerste barometerbevraging

Met de barometer brengt Vlaamse Ouderenraad · Lokaal de noden en de evolutie van de werking van lokale ouderenraden in kaart over heel Vlaanderen. De korte bevraging herhaalt zich jaarlijks, zodat evolutie duidelijk zichtbaar wordt. De eerste barometer werd gelanceerd in 2016 (over de werking van 2015). De resultaten hiervan worden in dit rapport besproken.

De barometerbevraging werd verspreid via de voorzitters van de ouderenraden, de voorzitters van de regionale ouderenoverlegplatformen en de provinciale ambtenaren. De resultaten geven de bevindingen weer van **154 lokale ouderenraden**. (Responsgraad: 50.6%).

Voorafgaand aan deze barometer werd een uitgebreidere vragenlijst verstuurd naar lokale ouderenraden (over de werking van ouderenraden in 2013 en 2014). Het rapport en de presentatie van de resultaten van deze vragenlijst kan je downloaden via de website www.vlaamse-ouderenraad.be/lokaal/barometer.

1.2 Samenstelling van de barometer

In het eerste deel brengt de barometer de werking van de lokale ouderenraden in kaart. We vroegen informatie over zowel de adviesverlening en de beleidsbeïnvloedende acties, alsook over de andere activiteiten.

In het tweede deel onderzoeken we de mate waarin lokale ouderenraden beroep doen op ondersteuning. We bevragen van welke ondersteuning de lokale ouderenraden gebruik maken, en polsen naar hun tevredenheid hierover. Ook de ondersteuning van en de tevredenheid over de Vlaamse Ouderenraad komt in het tweede deel aan bod.

In deel drie wordt de toekomst bevraagd. Wensen en noden ter ondersteuning van de ouderenraden worden hierdoor zichtbaar. Hieruit kunnen we o.a. interessante informatie putten voor de verdere uitwerking van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal.

2. De resultaten

2.1 Werking lokale ouderenraden

2.1.1 Tijdsbesteding lokale ouderenraden

We hebben de lokale ouderenraden gevraagd om hun 3 voornaamste activiteiten te rangschikken volgens de tijd en energie die ze erin geïnvesteerd hebben.

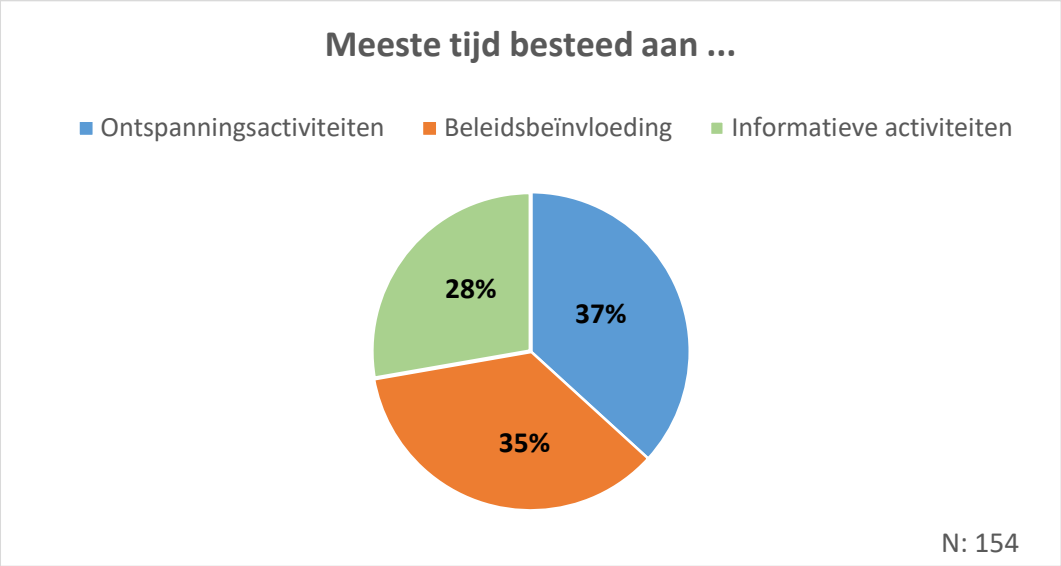

We stellen vast dat er niet één lijn te trekken valt in waar ouderenraden het meeste energie in steken. 37% van de ouderenraden geeft aan het meeste tijd te spenderen aan ontspanningsactiviteiten. 35% van de ouderenraden besteedt het meeste tijd aan adviesverlening en aan acties die het beleid beïnvloeden. 28% van de ouderenraden geeft aan het meeste tijd te besteden aan informatieve en vormende activiteiten.

Als we de tijdsinvestering nader bekijken komen we tot de volgende conclusies:

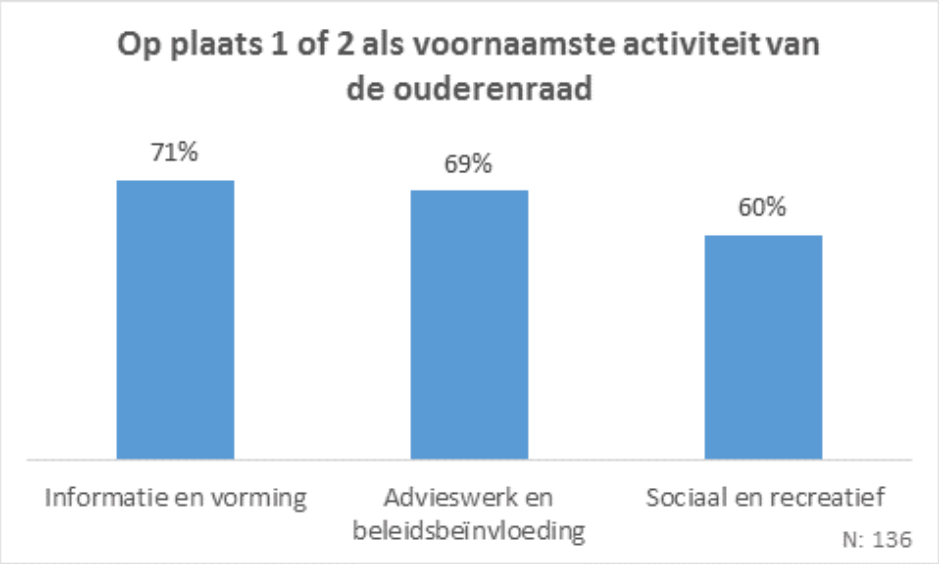

72% van de adviesraden zetten informatieverstrekking en informatieve activiteiten op 1 of 2 in hun tijdsbesteding.
70% zetten advieswerk en beleidsbeïnvloeding op 1 of op 2 in hun tijdsbesteding.
60% zetten ontspanningsactiviteiten op 1 of op 2 in hun tijdsbesteding.

2.1.2 Adviesverlening en beleidsbeïnvloeding

ADVISERING

Ouderenraden kijken met de bril van ouderen naar het gemeentelijk beleid. Zij hebben de mogelijkheid het ouderenbeleid in hun gemeenten mee vorm te geven. Lokale ouderenraden spelen dus een belangrijke adviesverlenende en beleidsbeïnvloedende rol. Op welke manier vullen ouderenraden deze rol in?

84% van de lokale ouderenraden bracht advies uit

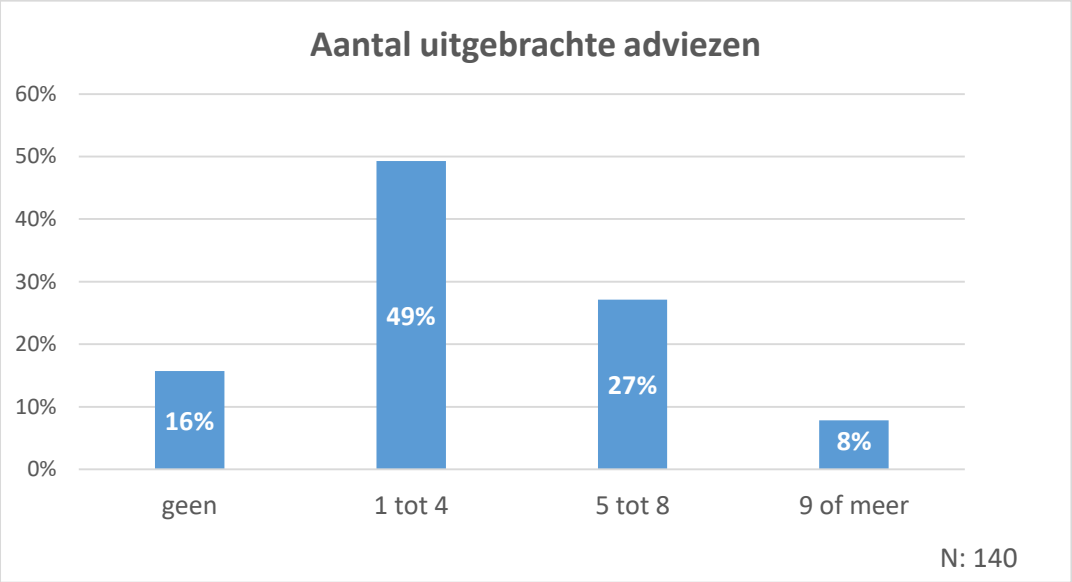

Als we het aantal uitgebrachte adviezen onder de loep nemen zien we dat 84% van de lokale ouderenraden in 2015 minstens één keer aan advisering hebben gedaan. De helft van de ouderenraden (49%) heeft 1 tot 4 adviezen uitgebracht. 27% heeft 5 tot 8 adviezen gegeven. 8% heeft 9 of meer adviezen geformuleerd.

54% van de adviezen gebeurt op vraag.

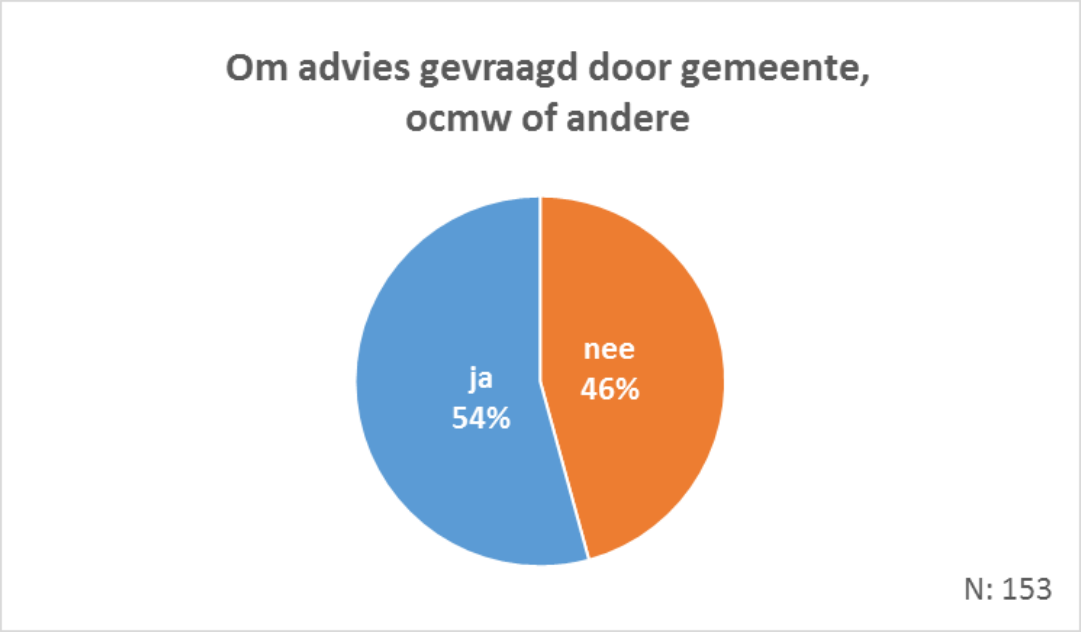

41% van de lokale ouderenraden gaf aan 1 of meerdere adviezen uitgewerkt te hebben op vraag van de gemeente. Wanneer we naast de gemeente ook adviesvragen van OCMW of andere (bijvoorbeeld de

cultuurraad of sportraad) meerekenen, stijgt dit percentage naar 54% van de lokale ouderenraden die om advies is gevraagd.

Komt er reactie vanuit het gemeentebestuur?

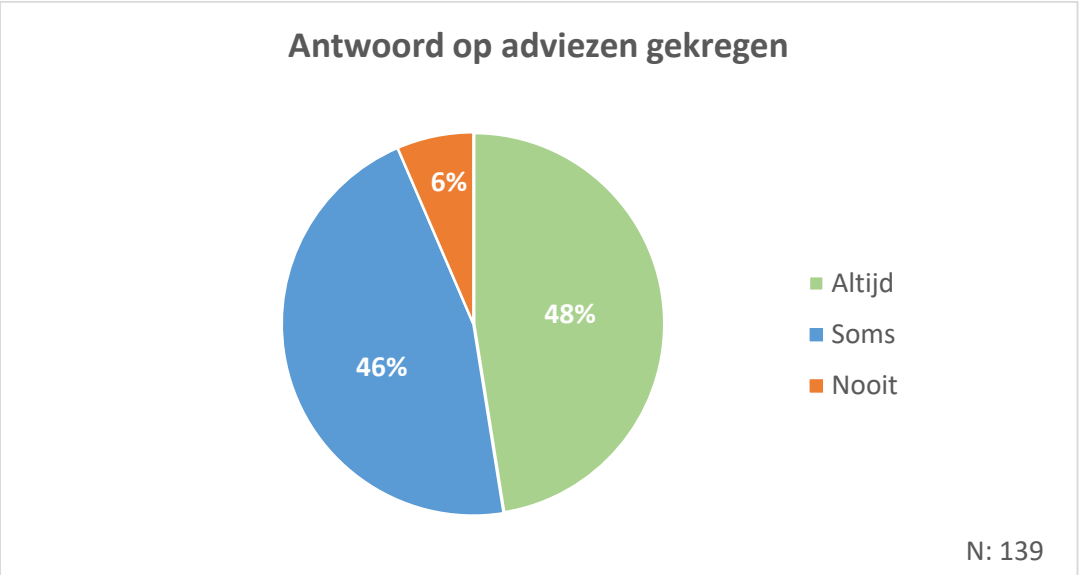

Algemeen genomen krijgen ouderenraden regelmatig antwoord op hun adviezen. Bijna de helft van de ouderenraden (48%) krijgt altijd antwoord vanuit het gemeentebestuur. 46% geeft aan soms een antwoord op hun adviezen te krijgen. Bij 6% komt er nooit een reactie op het advies.

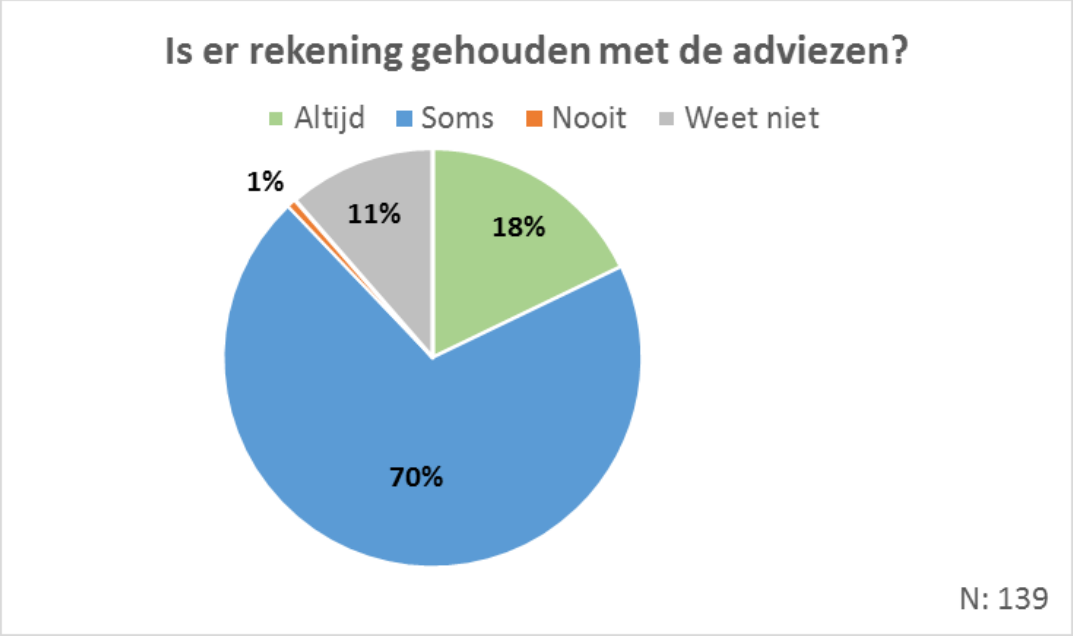

Los van de reactie die ze krijgen, is het natuurlijk vooral interessant om na te gaan of ouderenraden het gevoel hebben dat er rekening werd gehouden met hun adviezen. Ook hier zijn de ervaringen overwegend positief. 18% van de ouderenraden heeft het gevoel dat er altijd met hun adviezen rekening wordt gehouden en 70% denkt dat er soms rekening wordt gehouden met het uitgebrachte advies. 11% weet niet of ermee rekening werd gehouden. 1% heeft de indruk dat er nooit rekening gehouden wordt met de adviezen die hun ouderenraad uitbrengt.

Beleidsbeïnvloeding door mondelinge contacten

Buiten de formele adviezen zijn er ook andere mogelijkheden om het beleid te beïnvloeden. We vroegen ouderenraden om aan te kruisen welke beleidsbeïnvloedende activiteiten hebben plaatsgevonden. Het totaal aantal beleidsbeïnvloedende activiteiten kunnen we niet achterhalen op basis van de vraagstelling in dit onderzoek.

In de top drie van beleidsbeïnvloedende acties die het meest plaatsvonden staan:

1. Een gesprek of tussenkomst bij burgemeester of schepen. 71% van de ouderenraden geeft aan dat er minstens 1 gesprek heeft plaatsgevonden.
2. Mondeling advies aan beleidsverantwoordelijke tijdens de ouderenraad door 68% van de lokale ouderenraden.
3. Deelname aan overlegvergadering door 68% van de lokale ouderenraden.

Hieruit kunnen we afleiden dat ouderenraden niet enkel via een formeel advies hun adviserende en beleidsbeïnvloedende functie opnemen, maar dat er veel aandacht uitgaat naar de mondelinge contacten met de beleidsverantwoordelijken van de gemeente. Ongeveer 2/3^{e} van de ouderenraden heeft ook minstens 1 keer deelgenomen aan een overlegvergadering.

De beleidsbeïnvloedende activiteit die het minst aan bod kwam is de organisatie van een petitie (8%). Verder staat ook de organisatie van een debat (16%) en het indienen van een verzoekschrift (17%) in de top drie van de minst voorkomende beleidsbeïnvloedende activiteiten.

Meest voorkomende adviesthema's

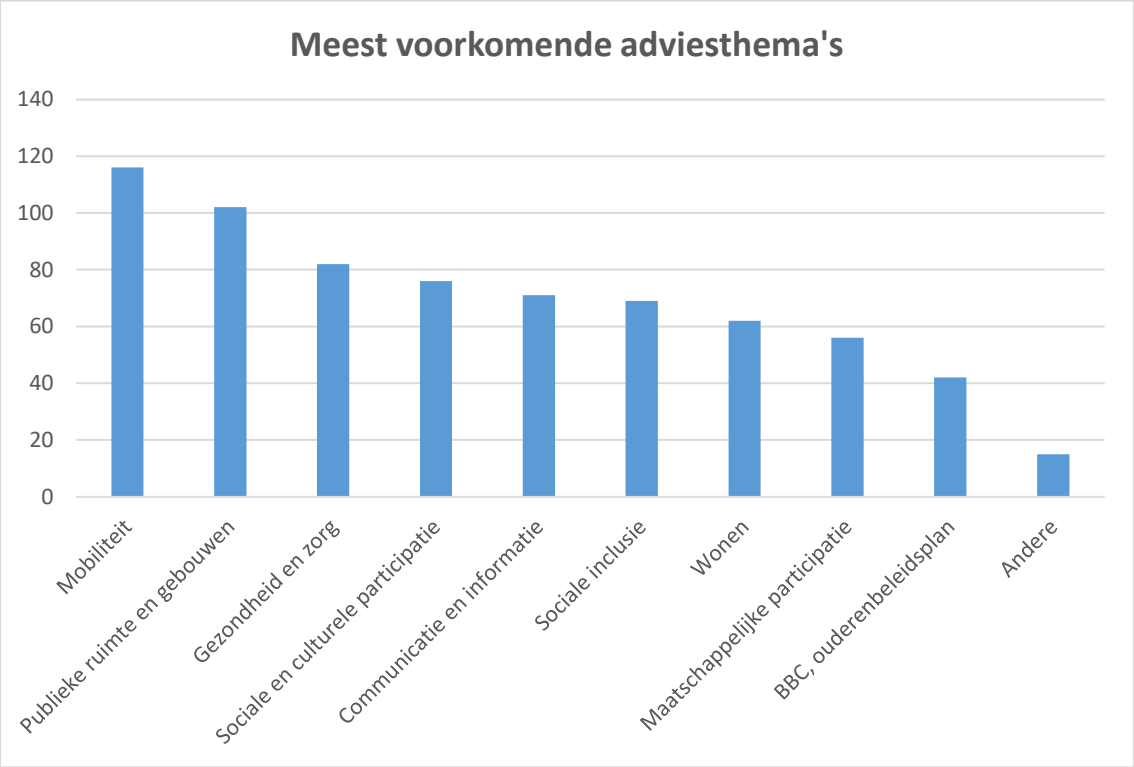

De thema's van de advies(activiteiten) zijn heel gevarieerd. Toch kunnen we duidelijk een aantal thema's in advies(activiteiten) waarnemen waaraan ouderenraden prioritaire aandacht besteed hebben in 2015.

3/4e van de ouderenraden maakt werk van het thema mobiliteit. Ook het thema publieke ruimte en gebouwen scoort hoog. 2/3e van de ouderenraden besteedt hier aandacht aan. Verder wordt het thema gezondheid en zorg door 53% van de ouderenraden opgenomen in hun advies(activiteiten).

Het minst aantal adviesactiviteiten gaat over de Beleids-en Beheerscyclus (kortweg: BBC) (27%). Vermoedelijk zal dit thema meer behandeld worden tijdens de jaren aan het einde en het begin van een nieuwe BBC. Maatschappelijke participatie werd in 36% van de advies(activiteiten) opgenomen.

2.2 Ondersteuning lokale ouderenraden

ONDERSTEUNING

De lokale ouderenraden worden ondersteund door de Vlaamse Ouderenraad, de regionale ouderenplatformen, de provincies en de lokale besturen. Hoe ervaren de ouderenraden deze ondersteuning?

2.2.1 Tevredenheid over de ondersteuning van de Vlaamse Ouderenraad

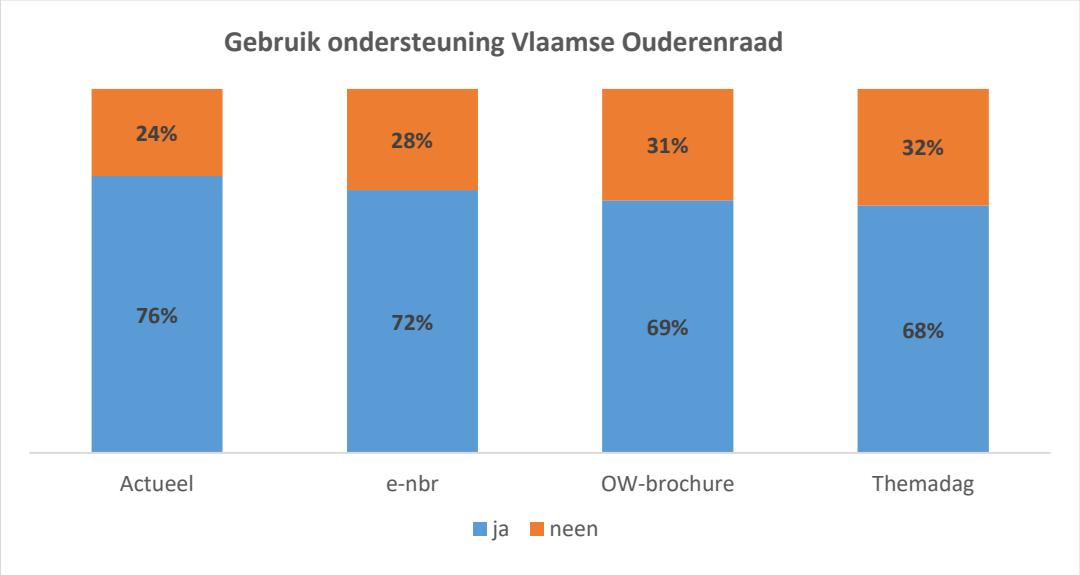

De Vlaamse Ouderenraad ondersteunt lokale ouderenraden langs verschillende kanalen. Het informatieblad van de Vlaamse Ouderenraad, Actueel, wordt door 76% van de lokale ouderenraden gebruikt. 1 op 4 ouderenraden geeft aan Actueel niet te gebruiken. Verder wordt de nieuwsbrief door 72% van de ouderenraden gelezen. De brochure Ouderenweek wordt door 69% van de ouderenraden gebruikt. 68% nam deel aan de toenmalige provinciale themadag(en).

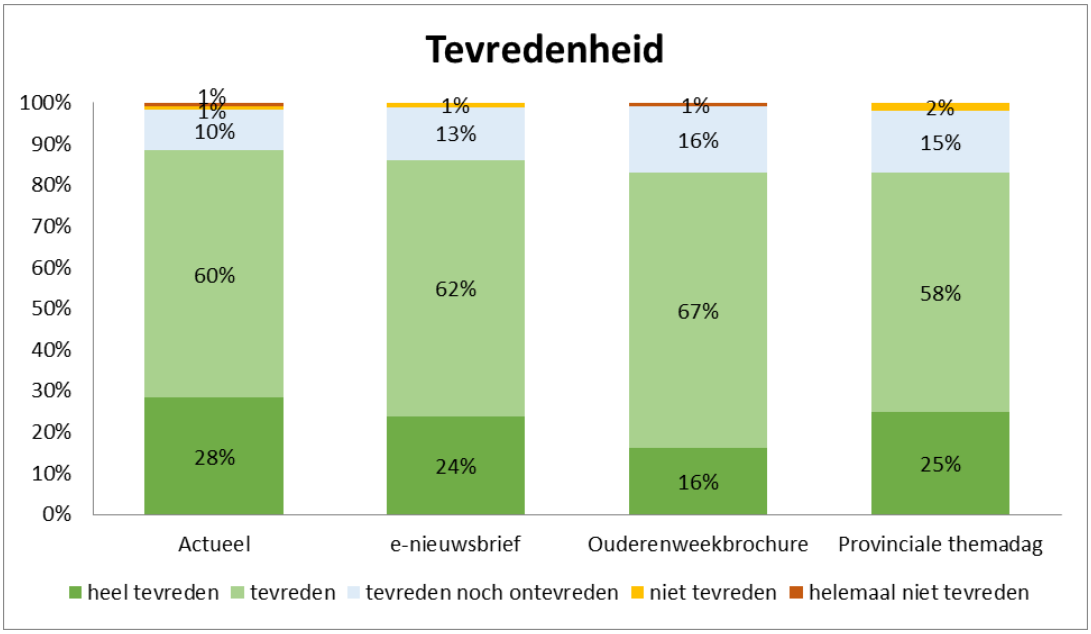

Globaal was het merendeel van de lokale ouderenraden die geantwoord hebben op de bevraging tevreden tot heel tevreden over de informatie die ze kregen via bovenstaande kanalen. 88% is (heel) tevreden over Actueel. Over de wekelijkse elektronische nieuwsbrief is 86% (heel) tevreden. Over de ouderenweekbrochure 'Ouderen in vervoer(ing)' was 83% van de lezers (heel) tevreden. Over de provinciale themadag is ook 83% (heel) tevreden.

Sinds mei 2017 worden in het kader van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal ook vormingen aangeboden, en in het najaar zal een studiedag en een digitaal platform gelanceerd worden. Het gebruik daarvan en de tevredenheid daarover worden opgenomen in de barometerbevraging over 2017.

De vraag naar de algemene tevredenheid over de ondersteuning van lokale ouderenraden van de Vlaamse Ouderenraad schetst volgend beeld:

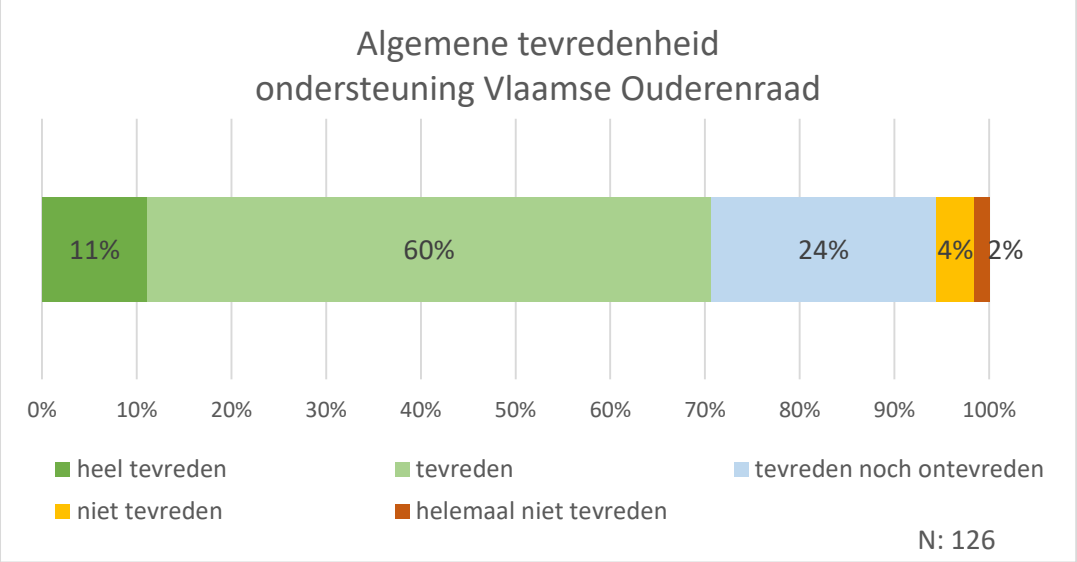

71% van de ouderenraden is tevreden tot heel tevreden van de ondersteuning die ze krijgen van de Vlaamse Ouderenraad. 24% is tevreden, noch ontevreden. Een minderheid is niet tevreden (4%) of helemaal niet tevreden (2%).

2.2.2 Zeer goede contacten met lokale ambtenaren/schepenen ouderenbeleid

Opvallend is de ondersteuning van de lokale ouderenraden door de gemeentelijk ambtenaar of schepen voor ouderenbeleid. 94% van de ouderenraden doet hierop beroep. Dit is dan ook de hoogst genoteerde score in dit onderzoek. Bovendien geeft 86% van de ouderenraden aan (heel) tevreden te zijn over deze ondersteuning.

In het kader van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal kan dit cijfer een belangrijk signaal zijn. Ouderenraden krijgen immers informatie aangereikt, maar dienen ermee aan de slag te gaan ten aanzien van hun lokaal bestuur. De lokale ambtenaar en schepen zijn een belangrijke steun hiervoor. Hieruit blijkt dat het belangrijk is dat Vlaamse Ouderenraad · Lokaal blijft samenwerken met VVSG, die partnerorganisatie is ter ondersteuning van het lokaal ouderenbeleid voor ambtenaren en mandatarissen. Zo zijn er langs beide kanten impulsen voor de versterking van de inspraak van ouderen aan het lokaal beleid.

2.2.3 Ondersteuning van de regionale ouderenoverlegplatformen

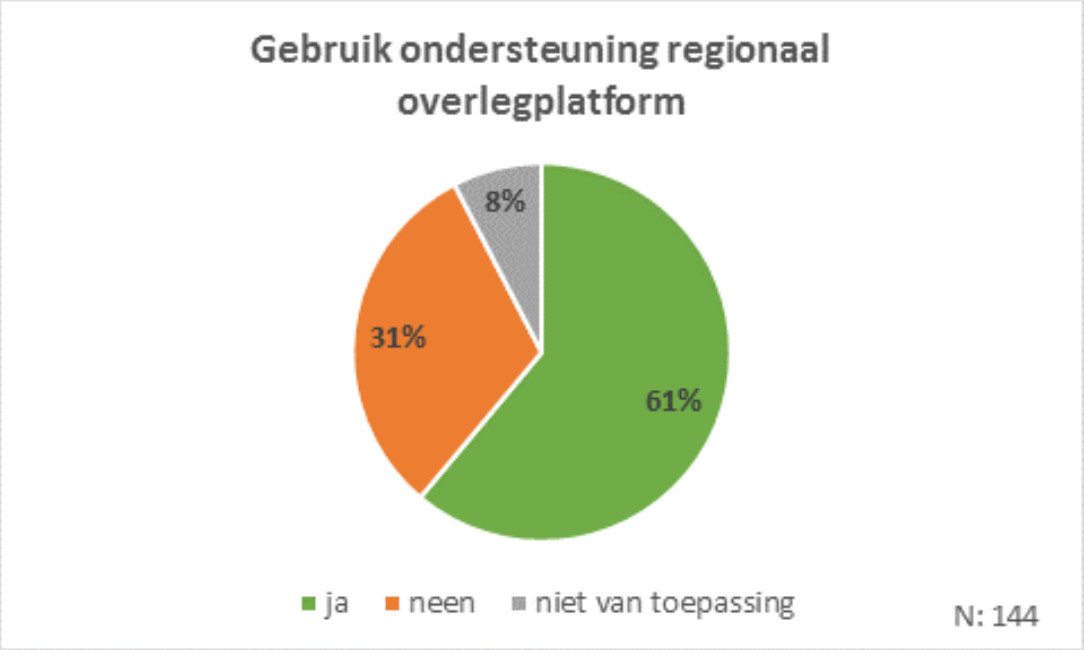

De provincies hebben de regionale platformen opgericht om uitwisseling van ervaringen tussen ouderenraden van verschillende gemeenten mogelijk te maken. We zien op de figuur dat 61% van de ouderenraden deelneemt aan het regionaal platform. 31% geeft aan dit niet te gebruiken. 8% van de ouderenraden geeft aan dat dit niet van toepassing is voor hen. Om met ons vormingsprogramma een zo groot mogelijk bereik te hebben, bieden we vorming aan zowel via de regionale platformen, als via de verenigingen voor hun vertegenwoordigers in ouderenraden.

2.3 De toekomst

Waar willen ouderenraden naartoe? En, welk ondersteuningsaanbod kan hen daarbij helpen?

2.3.1 Meer aandacht voor sterker beleidswerk

De top drie waaraan de lokale ouderenraad in de toekomst meer aandacht wil besteden, is:
1. Adviesverlening versterken (74%)
2. De impact van de ouderenraad bevorderen (71%)
3. De naambekendheid van de ouderenraad versterken (64%)

2.3.2 Vormings- en ondersteuningsnoden

60% volgt vorming

60% van de leden van het bestuur van de ouderenraden heeft deelgenomen aan vorming in 2015.

Bij de ouderenraden die een beroep hebben gedaan op vorming gaat 37% van de vormingen over de werking en de rol van de lokale ouderenraden. 34% van de vormingen handelt over een thema van de leeftijdsvriendelijke gemeente. Ongeveer 1/3^{e} van de vormingen gaat over de samenwerking met andere raden.

De laagste scores noteren we bij vergadertechnieken en groepsgesprekken (10%), adviezen opstellen (13%) en vrijwilligersbeleid (17%). Opvallend is vooral de lage score bij het opstellen van adviezen gezien de versterking van het advieswerk op 1 staat bij de punten waar ouderenraden in de toekomst meer aandacht aan willen besteden.

Een ondersteunings- en vormingsaanbod helpt toekomstige aandachtspunten te realiseren

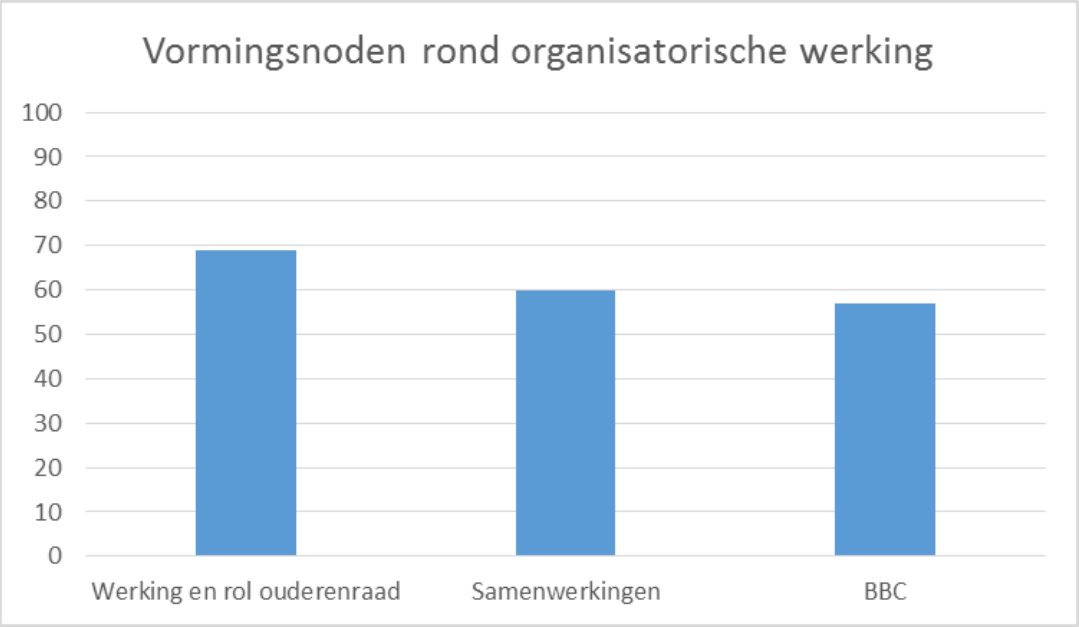

Uit de resultaten omtrent de nood aan ondersteuning of vorming rond de **organisatorische werking** is het volgende gebleken: 45% van de lokale ouderenraden geven aan dat de rol en de werking van de lokale ouderenraad een belangrijk thema is. Ook samenwerking (39%) en de Beleids-en Beheerscyclus (37%) zijn aandachtspunten voor ondersteuning of vorming. 27% wenst meer ondersteuning over de werking van de gemeente.

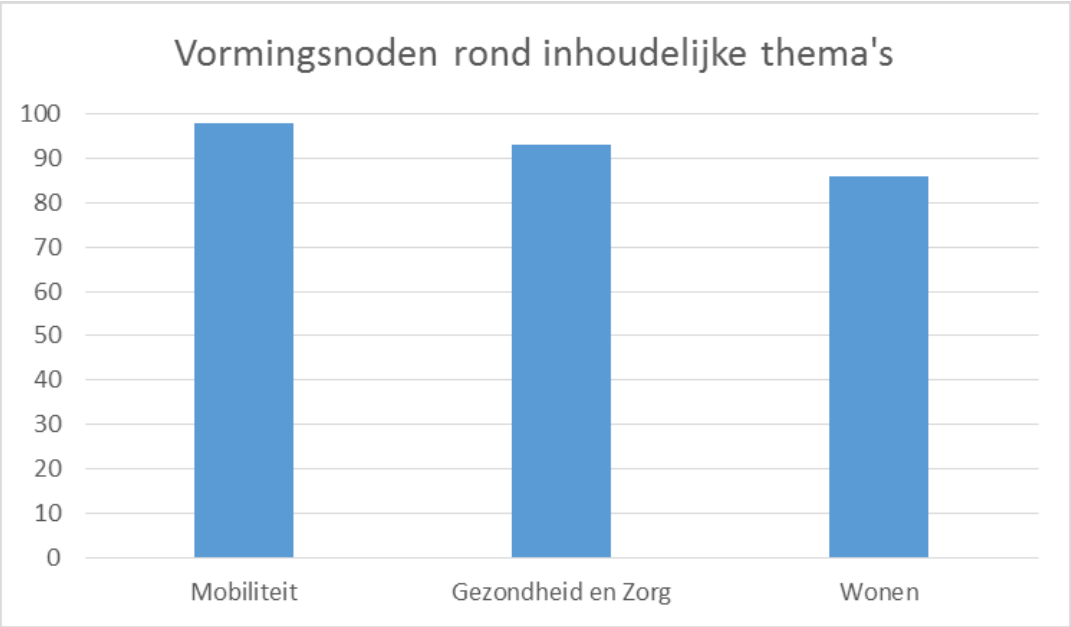

De vraag naar ondersteuning of vorming rond **inhoudelijke thema's** ligt echter een stuk hoger. Mobiliteit staat hier met stip op nummer 1. Ongeveer 2/3e van de ouderenraden (64%) heeft hierin interesse. Zoals we eerder in dit rapport vermeld hebben, is mobiliteit ook het thema waarover het meest advies werd uitgebracht. Het thema mobiliteit wordt op de voet gevolgd door het thema gezondheid en zorg, waarover 60% van de ouderenraden ondersteuning wenselijk vindt. Ondersteuning over de thema's wonen (56%) en communicatie en informatie (55%) worden door meer dan de helft van de respondenten belangrijk gevonden. Verder zijn de thema's sociale en culturele participatie (47%), maatschappelijke participatie (45%) en sociale inclusie belangrijk. Het minste nood (30%) is er aan ondersteuning omtrent publieke ruimte en gebouwen. Dit lijkt ons een lage score gezien minstens 102 adviesvragen (=66%) inhoudelijk over dit thema handelen.

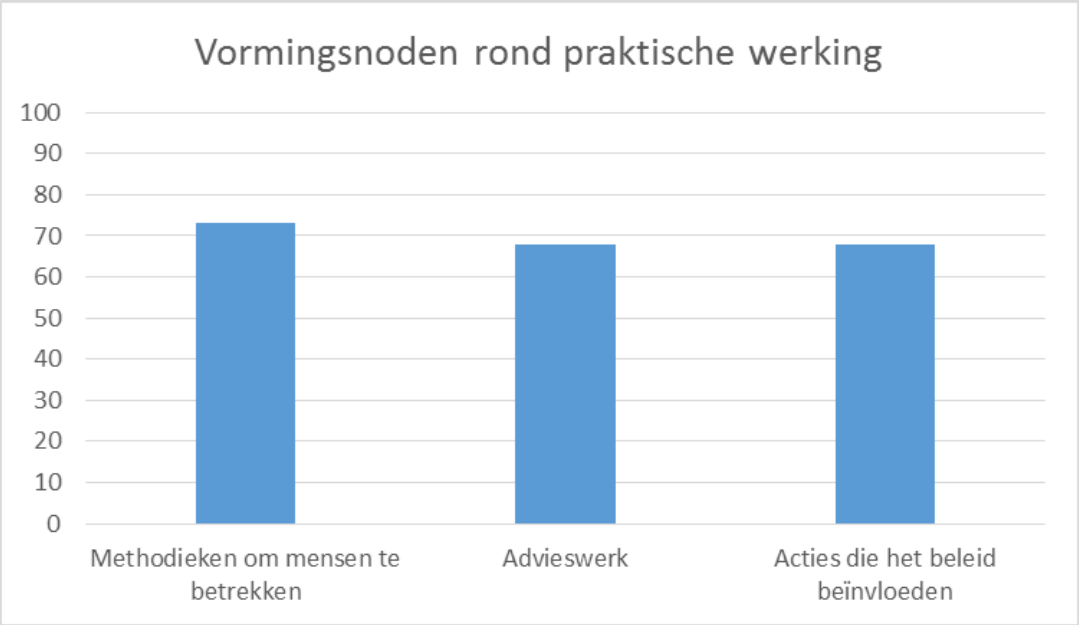

Er zijn ook vormingsnoden rond de **praktische werking** van de ouderenraad. De meeste interesse is er in de thema's methodieken om mensen te betrekken (47%), adviseren en advieswerk (44%) en acties die het beleid beïnvloeden (44%). Efficiënt vergaderen (25%) en het begeleiden van een groepsgesprek (13%) worden minder als een ondersteuningsnood aangevoeld.

Tevredenheid over de lokale ouderenraad

Tot slot hebben we gepeild naar de algemene tevredenheid over de werking van de lokale ouderenraad. 80% is hierover (heel) tevreden. 15% is tevreden, noch ontevreden. 4% is niet tevreden. 1% helemaal niet tevreden.

3. Reflectie over de ondersteuning van de lokale ouderenraden

Uit de barometer komen een aantal duidelijke trends naar voor, die aangeven welke ondersteuningsmogelijkheden lokale ouderenraden verkiezen.
In het kader van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal kunnen we hierop inzetten.

3.1 Adviesverlening versterken

Uit het rapport blijkt dat lokale ouderenraden hun adviesverlenende functie wensen te versterken. Ze zijn hierbij op zoek naar manieren om meer impact uit te oefenen op het beleid. Naast het formeel verlenen van advies, zijn er ook andere manieren waarop ouderenraden het beleid kunnen beïnvloeden. We merken duidelijk op dat de lokale ouderenraden de persoonlijke contacten met de beleidsverantwoordelijken benutten om hun doelstellingen na te streven.

Vlaamse Ouderenraad · Lokaal zal in het najaar 2017 een vorming lanceren 'Sleutel aan het beleid', voor leden van lokale ouderenraden. Deze vorming zal dieper ingaan op 'Adviesverlening en beleidsbeïnvloeding' en zal aangeboden worden via de regionale overlegplatformen en via de ouderenverenigingen.

3.2 Diversiteit thema's in de kijker zetten

De thema's waarrond ouderenraden werken zijn heel divers. Dit wijst erop dat ze een brede betrokkenheid hebben bij het beleid in de gemeente. Die diversiteit aan thema's moet dus ook terugkomen in de vormingen, studiedagen, informatie,… die aangeboden worden.
Ouderenraden zijn vooral vragende partij voor inhoudelijke verdieping.

Een thema dat hen in het bijzonder aanbelangt is mobiliteit. De meeste adviezen handelen over dit thema, alsook is de vraag naar inhoudelijke vorming over mobiliteit het grootst. Ook het thema gezondheid en zorg scoort hoog. Het lijkt het ons dus belangrijk ouderenraden te informeren over lokale initiatieven in het kader van deze thema's. Enkele voorbeelden: basisbereikbaarheid, gezonde gemeente, valpreventie, inkanteling van het OCMW in de gemeente, ….

3.3 Een goede samenwerking met de gemeentelijke ambtenaren/schepenen ouderenbeleid

Ouderenbeleidsambtenaren en schepenen zijn heel belangrijk voor de werking van lokale ouderenraden. Zij maken de doelstellingen van de lokale ouderenraad mee waar.

VVSG is erkend als partnerorganisatie ter ondersteuning van het lokale ouderenbeleid, voor de ambtenaren en mandatarissen. De samenwerking tussen VVSG en Vlaamse Ouderenraad · Lokaal om de lokale ouderenbeleidsparticipatie te ondersteunen blijft zeer belangrijk.

3.4 Bekendmaking Vlaamse Ouderenraad · Lokaal

De ouderenraden die op de barometerbevraging geantwoord hebben, maken momenteel al veel gebruik van de ondersteuning van de Vlaamse Ouderenraad. Na een aanloopperiode werd in april 2017 Vlaamse Ouderenraad · Lokaal gelanceerd, een nieuwe deelwerking waarbij voluit ingezet wordt op het informeren en ondersteunen van lokale ouderenraden. De noden die we via de barometer vaststellen, zullen een belangrijke rol spelen bij de concrete invulling daarvan. Het overzicht van het ondersteuningsaanbod vind je op www.vlaamse-ouderenraad.be/lokaal.

Meer informatie:
Nadia Denayer
Stafmedewerker Vlaamse Ouderenraad
02 209 34 58
nadia.denayer@vlaamse-ouderenraad.be